

Mai örmény költők

„Mélységes mély az idők kútja.
Ne mondjuk inkább feneketlenek?”

(Thomas Mann)

Ha van nép, amely különös joggal tekinthet az idők mélységébe, akkor az örmény minden bizonnyal az... E népnek legendavilágában, mely biblikus távlatával döbrent meg a belétekintőt, Noé és a vízözön nagyon is otthonos történelmi elemeknek, már-már kézzelfogható történelmi valóságnak tekinthetők, akárcsak az *Ararát* mítosza, amely ma is – a földrajzi fekvéstől, a politikai államhatárok rajzolatától függetlenül is – benne él a mai örmény emberek tudatában, egészen olyan szélsőségesen hétköznapi megjelenési formáig, mint egy népszerű, jereváni futballcsapat neve, vagy akár az ugyancsak népszerű örmény konyak márkajelzése... Igen az *Ararát*! Az örmény ember erkölcsi tartásának, öntudatának, meghatározója ez az *ósiségtudat*. Tekinthetjük-e ezt furcsának, mosolygatótnak – netán visszatetszőnek – egy olyan nép esetében, amelynek történetében a kereszténység már a harmadik évszázadtól államvallásként szerepel, és amelynek az ötödik századtól már saját írásbelisége van – és nem is akármilyen...?

Az időszámításunk utáni 362. évtől számítják az *örmény abécé* létezését (megalkotójának, Maszrop Mastocnak alakját a mai örmény költő, *Metaxe*, alább következő versválogatásunk egyik versének költői képében villantja fel éppen); és ettől az időtől kezdve, hihetetlen gyorsasággal indul meg a világ kultúrájának beáramlása az örménység kultúrájába. A vallásos tárgyú irodalom – és elsősorban a Biblia fordítása mellett így szervesülnek az örmény szellem egészébe az ókori, „pogány” görög tudomány klasszikus alkotásai, Arisztotelész, Platon és mások művei – és így szilárdulnak meg annak a sokrétű és színes, minden részletében tartós irodalmi műveltségnek alapjai, amely mind a mai napig meghatározza a modern örmény tudat, gondolkodás, irodalom sajátos vonásait is. Mert nehéz fel nem ismerni a mai örmény líra képviselőinek különböző nemzedékeit összekötő közös kultúra cementjét ebben az impozáns építményben. Amikor *Vabagn Davtjan* egy régi kolostor romjain tűnődve, mai emberségének költői képekben megfogalmazott sejtelmét vetíti vissza a régmúltba – vagy a mai örmény költészet másik „nagy öregje”, *Gevorg Emin*, amikor népének nagy, történelmi tragédiáit számba véve *Sziamantónak*, a nyugat-örményországi klasszikus költőnek szellemszavát idézi a sorscsapások freskójának festéséhez (Sziamantó, 1915-ben áldozatul esett a sokszor idézett véres eseményeknek) –, Armen Sckojannal, Hovhannesz *Grigorjannal* és másokkal, egyazon kórus egy-egy szolamát éneklé...

És ez az egész, valahol az idők kútjában ver visszhangot.

LOTHÁR LÁSZLÓ